

"ПОЗНАТАТА И НЕПОЗНАТА СЪДЕБНА ВЛАСТ"

Съдебната власт е една от трите държавни власти, наред със законодателната и изпълнителната. Историята на държавата и правото от създаването на българската държава в края на VII век, до днес, познава различни модели и правомощия на съдебната власт в България. В съвременните условия на демократично и проевропейско развитие на страната ни основното предназначение на съдебната власт е да защитава правата на отделния човек. Поради това всички органи на съдебната власт - съдебните, прокурорските и следствените трябва да работят по начин, който да не позволява чувството за справедливост на отделния гражданин да бъде накърнявано, защото без справедливост и законност няма нравственост, морал и доброто не може да възтържествува над злото. Затова правото, онагледено в отделните закони на държавата, не може да подмине изискванията на морала и нравствеността в човешката дейност. Ако правилата в правните норми не съответстват на общоприетото разбиране в обществото за морал и справедливост, те ще се заобикалят и няма да могат да изпълнят предназначението си. Още древните римляни са обосנוвали това разбиране със сентенцията, че справедливостта и благото са законът на законите (от лат. *Aequum et bonum est lex legum*). Поради това са нарекли правото изкуство на доброто и справедливото. То превръща доброто в реалност и отстранява злото. Такъв трябва да е резултатът от очакваното от всеки правосъдие. Такова ли е то в България?

Според господстващото мнение на хората, което отчитат социологическите проучвания и публикациите в медиите, надделява становището, че българската съдебна система не работи ефективно, справедливо и бързо. Такава е "познатата" съдебна власт за повечето хора в България. Такава беше и моята нагласа преди да посетя съдебната палата в нашия град и да се запозная с магистратите и съдебните процеси в деня на "Отворените врати" в гр. Бургас. Бях впечатлен от изключително солидната и представителна сграда, в която се намират съдилищата и прокуратурата за региона. Редът за достъп до сградата беше строго съблюдаван с рентгенови детектори и въоръжени охранители, които не допускат внасянето на оръжия и други опасни предмети. Респектираха ме модерно обзаведените съдебни зали, както и така наречената "Синя стая" за разпит на деца. Особено ме впечатли една от съдебните зали. Тя се различаваше от останалите с античните си мебели, съчетани със съвременните технологични средства за видеоконферентни връзки за разпит на лица, които не са в съдебната зала по време на разглеждане на делото. Млади и приветливи съдии ни разясниха как се образуват, разглеждат и решават делата в разумни срокове. Те ни дадоха много примери за реални гаранции за защита на правата ни. Още при тази първа среща с тях прецених, че мога да се доверя на българския съд при нужда да защити правата ми. Явно и приятелите ми бяха обзети от внезапен ентузиазъм и надежда, че опознаването на точно тази непозната част от съдебната власт ще промени предварителните ни отрицателни нагласи и ще ни помогне да повярваме, че българското правосъдие не отстъпва по качество и

срочност на европейското. Беше ни непознато официалното облекло - тогите на съдиите, прокурорите и адвокатите. Не знаехме, че по-голямата част от делата приключват за по-малко от три месеца. Бяхме изненадани, че в съдебния състав участват съдебни заседатели, които имат равен глас със съдията. Нямахме представа, че те са обикновени граждани, които нямат юридическо образование. Не ни беше известна възможността всеки пълнолетен гражданин свободно да присъства в съдебните заседания по наказателни дела. След като изслуша свидетелите, вещите лица и пледоариите на адвокатите и прокурора, всеки може сам да прецени справедлива ли е присъдата, която се обявява веднага и публично. За първи път видяхме как се разпределят дела по електронен път на случайно избран съдия от компютъра. Прочетохме няколко от обявените на интернет страницата на съда съдебни решения по различни дела. От подробните и логични мотиви в тях осъзнахме, че правоприлагането е сложен, но обективно проследим процес. Защото приложението на всяка правна норма предполага осъществяването на конкретен факт, който се доказва по строго регламентиран ред. Това ме накара да се замисля още по-дълбоко върху необходимото масово и често проследяване на всички съдебни процеси от гражданите и особено от онези от тях, които нямат доверие насъдебната система. Само така би се върнало чувството за справедливост и респект към работата на съдебната власт.

Като представител на по-младото поколение, си представям такава организация на работата на съдебната власт, при която всеки съдебен процес да може да се наблюдава публично през интернет, в реално време. Тогава няма да ни е необходимо да отидем в съдебната зала, а ще преценяваме справедливостта на съдебните процеси от дома си, както и от всяка точка на земното кълбо чрез интернет като виртуална публика в съдебното заседание.

От казаното дотук можем да заключим, че за да няма "непозната съдебна власт", всички ние трябва да положим усилия и да проявяваме постоянство в запознаването си с нейната работа като използваме всички възможности, обучителни срещи и електронния път. Постоянното ни присъствие в съдебните заседания, макар и виртуално, може да се превърне в сериозна гаранция, че справедливостта и законът вървят ръка за ръка при осъществяване на правосъдието, защото според древната римска сентенция: "Капката дълбае камъка не със силата си, а с постоянното си капане".